

Notulen bijeenkomst Nederlands Fruit Netwerk, 3 maart 2020, Wageningen Universiteit, 11:00h - 15:00h

Lokatie: WUR, Gebouw 107, W.05, Droevendaalsesteeg 1, 6708 PB Wageningen

Aanwezig: Willem van Dooijeweert, Hennie Rossel, Marianne van Lienden, Jeanne Zandbergen - van den Boom, Jan Zandbergen, Geo de Kruijk, Thijs Jostmeijer, Auke Kleefstra, Marcel Rutten.

Afgemeld: Walter den Hollander, Els Puijk, Ger van Santvoort, Rogier Tan.

Opening

We beginnen een beetje te laat omdat er werkelijk geen parkeerplek te vinden is op het universiteitsterrein in Wageningen en dus iedereen heeft lopen zoeken om z'n auto kwijt te kunnen.

Vaststellen agenda

Marianne wil het even over wettelijke bescherming van hoogstambomen hebben, voegen we in bij het agendapunt over de langere termijn planning. Auke brengt een punt in omtrent een te organiseren fruittentoonstelling. Komt bij de concrete plannen ter sprake. Voor het overige is de agenda ongewijzigd.

Notulen 11 december 2019

De notulen worden zonder wijzigingen goedgekeurd en zijn daarmee definitief.

Terugblik op geformuleerde doelstellingen NFN (2015-2017).

Marcel memoreert aan de doelstellingen van het NFN zoals die in 2015 geformuleerd zijn, o.a. in het discussiestuk van Hennie.

Het oorspronkelijke plan van het Nederlands Fruit Netwerk was om twee collectieboomgaarden aan te leggen, een op klei en een op zandgrond. Met de uitbreiding van de CGN collectie met materiaal uit het Fruit Netwerk is deze doelstelling wat naar de achtergrond geschoven. We vinden dat de CGN collectie de centrale (backup) collectie moet zijn van Nederland, met prive (deel)collecties als ondersteuning en als verzamelpunt voor lokale interessante rassen. Voor al deze collecties geldt dat nauwkeurige documentatie van aanwezige rassen essentieel is.

De CGN collectie wordt 2x per jaar gekeurd door NAK tuinbouw en het materiaal is verkrijgbaar voor veredelaars, onderzoekers en anderen, zolang er geen dingen mee gedaan worden die het CGN afkeurt. Willem mag er niet teveel over zeggen, maar kennelijk wordt er wereldwijd gebruik gemaakt van deze collectie.

Op langere termijn zien we mogelijkheden voor collectieboomgaarden met hoogstammen, die publiek toegankelijk zijn. Deze boomgaarden kunnen ons inziens alleen tot stand komen en instandgehouden worden met overheidssteun. De landelijke overheid vormt waarschijnlijk een lastige samenwerkingspartner, vandaar dat we denken dat met meer lokale overheden (provincies) beter zaken te doen is.

Hennie noemt in dit verband de samenwerking met Landschapsbeheer gelderland en diverse gelderse gemeenten, die binnen een EU LEADER project gezamenlijk optrekken om diverse collecties veilig te stellen en te documenteren.

Marianne oppert de optie om de Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed als een soort sponsor te laten optreden om een collectieboomgaard aan te leggen. Willem en

Marcel hebben binnen niet al te lange tijd weer overleg met het RCE, kunnen het dan ter sprake brengen.

Uiteindelijk is spreiding van de collecties over meerdere lokaties essentieel, omdat een enkele lokatie kwetsbaar is voor ziekten die van dien aard kunnen zijn dat de gehele collectie op een lokatie verloren gaat.

We hebben ook de doelstelling “beschrijven van zeldzame appelrassen” geformuleerd in het verleden. Auke stelt voor om met die beschrijving te beginnen, dat is iets dat nu al en beetje gaande is binnen de groep die de erfgoedselectie nog eens tegen het licht houdt. Door met kleine groepjes te werken, zouden we bijvoorbeeld een aantal appelrassen door drie verschillende groepjes van personen kunnen beschrijven, om daarna tot een gezamenlijke beschrijving te komen.

De overige twee doelstellingen, behoud van agrarisch cultureel erfgoed en opsporen van verloren gewaande rassen staan niet ter discussie en worden dus ook niet besproken.

Kort overzicht van de activiteiten binnen het Nederlands Fruit Netwerk

We houden ons bezig met:

Inventarisatie van beschikbare appelrassen.

De meeste Netwerk leden hebben hun inventarisatie compleet en die behoeft dus alleen nog onderhoud. Thijs ontvangt van diverse leden updates van hun appelbestand. Willem vraagt of de ca. 4000 accessies die we nu bij elkaar gebracht hebben niet in de appeldatabase ingevoerd moeten worden. Hennie en Marianne zien daar nog grote bezwaren, omdat van lang niet alle accessies duidelijk is wat ze nu precies zijn. Thijs stelt voor om de CGN database en die van het Nederlands Fruit Netwerk samen te voegen, hetgeen het gemakkelijkst zou zijn als ook het Fruit Netwerk die database kan editen. Dat laatste zal niet zomaar toegestaan worden, dus is de volgende vraag hoe e.e.a. het beste aangeleverd kan worden. Dan is er ook nog de Oranje Lijst, die is inmiddels 10 jaar oud, en niet meer up-to-date. Voor wat betreft de appels zou de Oranje lijst een update kunnen krijgen uit de database van het Fruit Netwerk.

Erfgoed bepaling en vermeerdering.

De erfgoedselectie is nu 2x gedaan (2019 en 2020) en heeft tot nu toe 60 appelrassen opgeleverd die vermeerderd zijn en op termijn in de CGN collectie geplant worden of al geplant zijn. Met de optie om ca. 100 accessies uit de CGN collectie te vervangen door erfgoedmateriaal, kunnen we deze stap nog 1x herhalen (voor ca. 40 rassen) en dan is het collectieveld weer vol. De groep erfgoedselectie heeft nu 70 van de 337 categorie A erfgoedrassen doorgelicht en het blijkt dat ca. 40% van de cat. A lijst tot nu toe alsnog een andere categorie toegewezen krijgt. E.e.a. extrapolierend, betekent dat dat we op enig moment zo'n 200 erfgoedrassen appels hebben, en die passen niet allemaal in de CGN collectie. Willem gaat kijken of er mogelijkheden zijn om de CGN collectie te vergroten.

Service determineerwerk.

We determineren op lokatie, en dat vinden we dermate leuk en interessant om te doen, dat we daar in elk geval mee doorgaan.

Hoogstamboomgaardeninventarisatie RCE.

Dat project loopt moeizaam, er komt druppelsgewijs informatie binnen, maar het gevoel heerst dat we niet de gewenste 50 boomgaarden per provincie gaan halen, en dus waarschijnlijk ook geen financiële compensatie ontvangen. Het streven blijft om de doelstelling van 50 boomgaarden per provincie te halen. Willem en Marcel gaan met RCE overleggen.

Doelstellingen aanscherpen/bijstellen?

De inrichting van collectieboomgaarden is al ter sprake gekomen, en we zijn het erover eens dat we eerst maar eens de CGN collectie op peil moeten krijgen, en dan op enig moment met provinciale overheden, staatsbosbeheer, landschapsbeheer e.d. in overleg moeten om een publiek toegankelijke boomgaard aan te leggen.

Auke stelt voor om onze rasbeschrijvingen te publiceren. Die moeten we dan wel eerst even produceren. Een (sub)set van deze beschrijvingen, met name de rassen die nergens anders beschreven zijn, zouden we dan kunnen publiceren. Willem laat nog een keer de CGN site zien, waar de hele CGN collectie beschreven staat.
<https://cgngenis.wur.nl/>

Nieuwe taakstellingen, of nog even op de oude voet doorgaan?

Met het einde van de appelinventarisatie in zicht en het plan om voor eind 2020 de erfgoedcategorie A compleet te hebben, wordt het tijd om over andere fruitsoorten na te denken. Willem zegt dat het areaal peren in Nederland inmiddels groter is dan het areaal appels, en iedereen is het ermee eens dat het voor de hand ligt om als volgende soort de peer ter hand te nemen. Thijs zegt dat we de inventarisatie meteen kunnen starten, omdat velen van ons die toch al hebben liggen. Dat gaan we nu nog niet doen, maar lang zal het niet meer duren.

Visie langere termijn (komende 5 jaar)

DNA-werk?

We denken dat DNA onderzoek van onze appels essentieel is. Willem schetst een mogelijkheid om de CGN collectie (die in Gelderland staat) als referentiecollectie in het LEADER project in te brengen om zo ook de CGN collectie te sequencen en DNA-informatie beschikbaar te hebben. Willem gaat met de projectleider overleggen. De kosten zijn ca EUR 45,- per ras, het werk wordt gedaan in een lab in Frankrijk. Afhankelijk van de beschikbare gelden, schat Hennie in dat er zo'n 100 rassen gedaan kunnen worden.

Andere fruitsoorten?

Hebben we het al over gehad, we gaan na de appels met peren aan de slag.

Streven naar "eigen" boomgaard?

Dat streven blijft, maar financiering en onderhoud op de lange termijn zullen niet eenvoudig zijn. Jan, Jeanne en Marcel zijn in contact met het Brabants Landschap, om daar iets van de grond te krijgen. Geo stelt voor om een bekende van hem, die bij Staatsbosbeheer werkt te benaderen om eens te polsen wat daar de mogelijkheden zijn. We denken dat we op provinciaal niveau betere kansen hebben om publieke boomgaarden aan te leggen. Voorlopig blijft de CGN collectie de belangrijkste collectie, ook al is-ie niet publiek toegankelijk.

Wettelijke bescherming hoogstamfruitbomen.

Hoogstamfruitbomen worden wettelijk beschouwd als produktiemiddel en vallen dus niet onder omgevingsvergunningen. Elke hoogstamfruitboom in Nederland mag zonder toestemming of wat dan ook van de overheid gekapt worden. Marianne wil uitzoeken of er geen wettelijke bepaling te bedenken is die dat kappen van monumentale fruitbomen een halt toeroept.

Concrete plannen, korte termijn (komend jaar)

Auke stelt voor om een fruittentoonstelling te organiseren, waarin we onze eigen erfgoeddrassen uit diverse boomgaarden inbrengen, zodat we die kunnen vergelijken. Thijs en Geo stellen voor om die tentoonstelling te koppelen aan de open dagen van de boomgaard van de POMVNH, begin september. Daar moet het POMVNH-bestuur het uiteraard wel mee eens zijn Thijs vraagt na. Een tweede tentoonstelling zou op de najaarsvergadering van de Oerakker kunnen (als die dan nog bestaat).

WVTTK

Willem vraagt zich af hoe het staat met de website van het Fruit Netwerk. Marcel heeft een domain name gekocht (fruitnetwerk.nl), maar die is niet actief. De urgentie voor een eigen site is een beetje weggefallen nu het CGN alsnog besloten heeft om de appeldatabase zelf in de lucht te houden. We gaan wel wat actiever stukjes naar Willem sturen, zodat er wat meer informatie op de website komt dan alleen notulen van bijeenkomsten.

Thijs oppert om een keer (gezamenlijk) naar het Fruitteeltmuseum in Kapelle te gaan. Meerdere leden geven aan daar wel oren naar te hebben. Gaan we proberen te organiseren.

Marcel heeft het concept jaarverslag 2019 af. Het wordt met applaus begroet. Leden krijgen tot 13 maart de tijd om wijzigingen in te dienen, daarna wordt het verslag definitief en wordt het gepubliceerd op de website. Een ge-update versie wordt bij deze notulen verzonden (met regelnummering, en een paar storende fouten in de layout zijn nu opgelost).

Rondvraag

Geen onderwerpen

Vaststellen datum/lokatie volgende bijeenkomst

We komen op woensdag 27 mei, weer om 11:00h, bij elkaar in Wageningen.

Sluiting

We zijn precies om 15:00h klaar.